

Сергієнко Е.В.,
Литвин О.С., к.е.н., доц.
ДВНЗ «Університет банківської справи»

ТЕНДЕНЦІ ТРУДОВОЇ МІГРАЦІЇ НАСЕЛЕННЯ УКРАЇНИ НА ТЛІ НЕСТАБІЛЬНОЇ ЕКОНОМІКО-ПОЛІТИЧНОЇ СИТУАЦІЇ

Трудова міграція в останні роки стала одним з найбільших викликів для нашої країни. Втомившись від відсутності реформ і очікування кращих економічних умов в Україні, мільйони співгромадян намагаються поліпшити свій фінансовий стан і реалізувати кар'єрні очікування в інших країнах.

Наразі, Україна є одною з найбільших країн-донорів робочої сили, здебільшого, в Європі, де міграція трудових ресурсів стала об'єктивною реальністю сьогодення. Більшість українських соціально-економічних показників має колосальний відрив від європейських стандартів. Тому потоки трудових мігрантів сформувались через низький рівень життя, оплату праці, зростання безробіття та інших причин. Українці почали шукати кращі умови життя для себе та своїх сімей.

Економічний спад, девальвація національної валюти й різке зростання внутрішніх цін, які ми відчули у 2014 році, стали причиною помітного зниження рівня життя в Україні. Економічна та політична кризи, анексія Криму та розгортання військових дій на Донбасі сприяли похваленню міграційних процесів. У доларовому еквіваленті доходи більшості населення України зменшились в 2-3 рази. Ситуацію посилює, звісно ж, і зростаючий рівень безробіття. За даними Державної служби статистики України та Міністерства соціальної політики, реальний рівень безробіття в Україні у 2017 році склав приблизно 9,5%, що є більшим показником за 2016 рік, наприклад, де рівень безробіття складав 9,3% [2, 3].

Точних даних кількості українців, що працюють за кордоном, немає. Проте за оцінками Державної служби зайнятості України, на даний момент за кордоном працює понад 5,5 мільйонів українців [1]. Однак брак достовірних даних про обсяги міграційних потоків з України не дозволяє робити однозначні висновки. Треба зауважити, що реальні масштаби трудової міграції набагато більші, ніж представлені службою зайнятості. Найбільш поширеним у світі джерелом достовірних даних є перепис населення. Однак в Україні його проводили ще у 2001 році, що є доволі тривалим терміном. Тому ми маємо лише приблизне уявлення про обсяги міграційних потоків з України, аналізуючи різні джерела: дані вибіркового обстеження або соціологічні опитування.

Наразі, деякі європейські країни активно заохочують приплив трудових мігрантів, в тому числі з України. Яскравим прикладом може бути Польща, яка має внутрішній дефіцит трудових ресурсів. Тому вони намагаються залучити якомога більше висококваліфікованих спеціалістів з інших країн. В результаті масовий відтік українців на роботу в сусідні країни сприяє зростанню економіки і добробуту даних країн, але при цьому погіршується економічна, демографічна та соціальна ситуація в нашій країні.

За даними соціологічної групи «Рейтинг», більш ніж 36% українців мігрували на роботу в Польщу, 25% – в Росію, 5% – в Чехію та Німеччину, а 3% працюють в Італії [5]. Проте на тлі останніх подій, багато українців покидають Росію, переїжджаючи до тієї ж

Польщі або інших європейських країн. Список країн, де працюють українці, не збігається з переліком, де вони бажають працювати. Найчастіше українці висловлювали бажання працювати в Німеччині (37%). У Польщі хотіли б працювати 26% респондентів, у США – 22%, Канаді – 21%, Чехії – 16%, Італії – 15%, Британії – 14%, Франції та Швеції – по 12%, Ізраїлі – 11%, Іспанії – 9%, Нідерландах – 7%, та у Росії – 6%, посідаючи останнє місце.

Дедалі частіше українські мігранти обирають Європейський Союз. Кількість мігрантів, які виїжджали на заробітки у західному напрямку, за 2014-2016 роки зростає утричі, якщо судити за даними Eurostat про кількість уперше виданих українцям дозволів на працевлаштування у країнах ЄС [6]. У 2013 році дозвіл на перебування в країнах ЄС отримали 236 тисяч українців, у 2015 вже більше – 493 тис., а у 2016 – вже 589 тис.

Виїжджають за кордон у пошуках роботи люди без певного рівня кваліфікації (будівельники, водії, різноробочі тощо), які згодні на будь-яку роботу і низьку платню без усяких гарантій задля покращення рівня свого життя. Проте поряд з тим, покидають нашу країну й кваліфіковані робітники, що є згубним для економіки країни, її науково-технічного потенціалу, потенційний ВВП.

Переважна більшість мігрантів – це чоловіки (70%). Щодо вікового складу, то 35% мігрантів складають особи до 30 років. Ще кілька років тому чисельність молодих емігрантів була значно нижча, але зараз міграційні потоки лише тільки збільшуються.

Трудова міграція українців призводить до вкрай негативних наслідків, зменшуючи науково-технологічний розвиток країни та створюючи складу економічну ситуацію усередині країни. Проте міграційний процес не є тільки негативним явищем, маючи при цьому і деякі позитивні моменти. Значну частину зароблених коштів українці привозять чи переказують в Україну для своїх сімей, що поповнює державну казну та збільшує оборот коштів. Перекази від трудових мігрантів допомагають родичам мігрантів підтримувати проживання на стабільному рівні. Взагалі, за даними НБУ, у 2016 році обсяги грошових переказів від мігрантів становили 5,5 млрд. \$ (5,8% ВВП), а за три квартали 2017 року — 5,2 млрд \$, що значно перевищує обсяги прямих іноземних інвестицій [4].

Наразі існує велика загроза ще більшої активізації міграційних процесів, якщо уряд України вчасно не додасть зусиль для припинення зростання кількості мігрантів, та, навіть, стимулу для повернення співвітчизників на Батьківщину.

З огляду на все це, необхідно комплексно проводити облік міграційних процесів, залучаючи певний міграційний департамент, та, звісно ж, провести перепис населення, який не проводився вже близько 20 років.

Звісно ж, важливим питанням для зупинення зростання потоків міграції залишається стан зайнятості і безробіття. Доречним було б створення певних проектів для залучення висококваліфікованих спеціалістів, молоді для стимулювання працювати, не покидаючи Батьківщину. Необхідно створити такі економічні умови, які б заохочували роботодавців брати на роботу молодих працівників шляхом заохочення у вигляді дотацій, податкових пільг приватним підприємцям.

Таким чином, головною причиною міграційних процесів в Україні є тривала криза, невідповідний життєвий рівень, низька оплата праці. А більше розвинені країни мають можливість запропонувати більш кращі умови праці і високооплачувану роботу. Це і спонукає українців покидати свою країну для покращення власного рівня життя. Поки ці проблеми не будуть вирішені, наша країна продовжить залишатися експортером трудових ресурсів. І хоч міграційний процес має свої певні позитивні сторони, проте недоліки, все ж таки, набагато перевищують. Тому Україні варто зробити все можливе, щоб призупинити

зростання кількості трудових мігрантів, та, навіть, стимулювати повертатися на Батьківщину.

Список джерел:

1. Аналітична та статистична інформація [Електронний ресурс] // Державна служба зайнятості України – Режим доступу до ресурсу: <https://www.dcz.gov.ua/analitics/67>
2. Демографічна та соціальна статистика [Електронний ресурс] // Державна служба статистики України – Режим доступу до ресурсу: <http://www.ukrstat.gov.ua/>
3. Міністерство соціальної політики України [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <http://www.msp.gov.ua/>
4. Національний банк України [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <https://www.bank.gov.ua/control/uk/index>
5. Соціологічна група «Рейтинг» [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <http://ratinggroup.ua/research/ukraine/>
6. Eurostat [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <http://ec.europa.eu/eurostat>